

"כצורת הבית ופרוכת העדות מראה כהן" עיון במשכן ובגדי כהונה

יעל שמעוני ושלוּמית פימיאנטה

א. כלים לעומת בגדים

ארון העדות וחשן המשפט: הקבלה ספרותית, תפקודית וצורנית

חושן המשפט	ארון העדות
ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים (שמות כח, ל)	ואל הארון תתן את העדות אשר אתן אליך (שמות כה, כא)
וישם עליו את החשן	ויקח
ויתן אל החשן את האורים ואת התמים (ויקרא ח, ח)	ויתן את העדת אל הארון (שמות מ, כ)

חושן המשפט	ארון העדות
ולפני אלעזר הכהן יעמוד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' על פיו יצאו ועל פיו יבואו וכל בני ישראל אתו וכל העדה (במדבר כז, כא) .	ובבוא משה אל אהל מועד לדבר אתו וישמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרת אשר על ארון העדת מבין שני הכרבים וידבר אליו (במדבר ז, פט)
וישאל שאול בה' ולא ענהו ה' גם בחלומות גם באורים גם בנביאים (שמואל א כח)	

- יומא נב ע"ב נאמר: "במקדש שני מי הוא ארון?"
- סוטה מח ע"ב מצוטטת ברייתא האומרת: "משחרב בהמ"ק הראשון בטלו ערי מגרש ופסקו אורים ותומים..."

חשן	ארון
ועשית על החשן שתי טבעות זהב	ויצקת לו ארבע טבעות זהב
ונתת את שתי הטבעות על שני קצות החשן	ונתתה על ארבע פעמתי ושת יטבעות על צלעו
ונתתה את שתי עבתת הזהב על שתי הטבעות	האחת ושת יטבעות על צלעו השנית.
אל קצות החשן. ואת שתי קצות שתי העבתת	ועשית בדי עצי שטים וצפית אותם זהב .
תתן על שתי המשבצות ונתת על כתפות האפוד	והבאת את הבדים בטבעת על צלעת הארון
אל מול פניו	לשאת את הארון בהם.

ועשית שתי טבעות זהב
 ושמית אותם על שני קצות החשן על שפתו אשר
 אל עבר האפוד ביתה.
 וירכסו את החשן מטבעותיו אל טבעות האפוד
 בפתיל תכלת להיות על חשב האפוד

בטבעת הארן יהיו הבדים לא יסורו ממנו
 (שמות כה, יב-טו).

ולא יזח החשן מעל האפוד
 (שמות כח, כו-כח).

מסכת יומא (עב עא): "אמר ר' אלעזר המזיח חושן מעל האפוד והמסיר בדי הארון לוקה שנאמר לא יזח
 ולא יסורו."

ארון	חשן
בנוי כקופסא מרובעת:	בנוי כקופסא מרובעת:
ועשו ארון עצי שטים אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קומת (שמות כה, י).	רבוע היה כפול עשו את החשן זרת ארכו וזרת רחבו כפול (שמות לט, ט).
כך שיחד עם הכפורת נוצרת קופסא סגורה המכילה את העדות :	כך נוצרת מעין קופסת בד שמכילה את האורים והתומים :
ונתת את הכפרת על הארון מלמעלה ואל הארן תתן את העדת אשר אתן אליך (שמות כה, כא).	ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים (שמות כח, ל).

דמיון תפקודי – כלי הכלה והתגלות, איסור הזחה והסרה.
דמיון צורני – כלים מרובועים הסוגרים על חלל פנימי.
זיקה ספרותית – ביטויים מקבילים בפסוקים המתארים את בנייתם.

מזבח הזהב וציץ הזהב: ספרותי, חומרי, תפקודי

וַיִּשֶׂם אֶת הַמִּצְנֶפֶת עַל רֵאשׁוֹ וַיִּשֶׂם עַל הַמִּצְנֶפֶת אֶל מוֹל פְּנֵיו אֶת צִיץ הַזֶּהָב וְזָר הַקֶּדֶשׁ כְּאֲשֶׁר
 צָוָה יְקֹוֹק אֶת מֹשֶׁה: (ויקרא ח, ט)

וַיִּשֶׂם אֶת מִזְבַּח הַזֶּהָב בְּאֵהָל מוֹעֵד לְפָנָי הַפְּרֻכֶּת: (שמות פרק מ פסוק כו)

מזבח הזהב**ציץ הזהב**

ויצא אל המזבח אשר לפני ה' וכפר עליו... וטהרו ויהיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עוון הקדשים וקדשו מטומאות בני ישראל (ויקרא טז, יח-יט).¹ אשר יקדישו בני ישראל (שמות כח, לח).

ויקרא טז יח

רמב"ן שם:

הזאות שלפני הכפרות מכפרות על טומאת מקדש וקודשיו שלפני ולפנים, והזאות שעל הפרוכת באוהל מועד מכפרות על טומאת היכל וקודשיו כגון מנורה שולחן לחם הפנים ופרכות עצמה ומתנות מזבח הפנימי, והזאות שעליו מכפרות על טומאת מזבח עצמו וקודשיו דכגון הקטורת.

והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרת יקטירנה ובהעלת אהרן את הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדרתים ... וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הכיפורים" (שמות ל ז-י).

והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לכל מתנת קדשיהם והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה' (שמות כח לח).

סיכום ביניים

ארון - חושן

הקבלה תפקודית: הכלת העדות, התגלות

איסור הזחה והסרה

הקבלה צורנית: כלי ריבועי

בנוי כקופסא סגורה

מזבח - ציץ

הקבלה תפקודית: כפרה, תמידיות

הקבלה חומרית ספרותית - הזהב

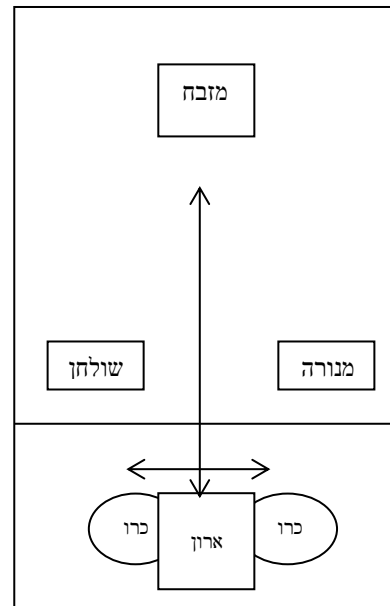
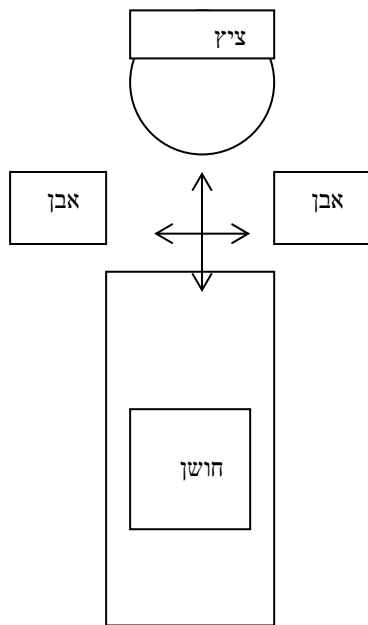
ב. ציר אפקי וציר אנכי

צפון דרום – ימין שמאל

מזרח מערב – ראש לב

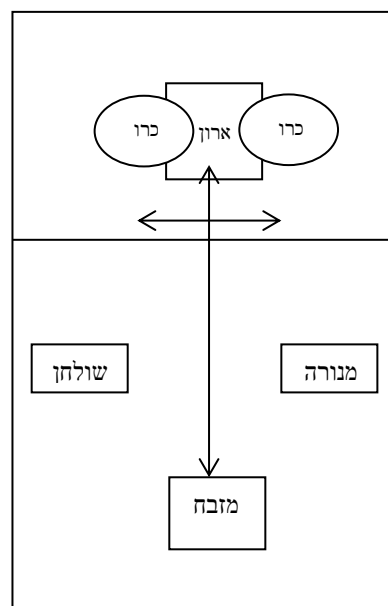
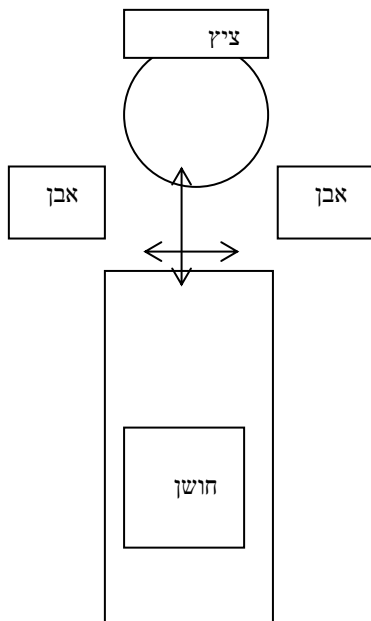
¹ ע"פ המשנה ביומא פרק ה' משנה ה' מדובר במזבח הזהב. פרוש זה מובא במפרשי התורה למעט ראב"ע המפרש שמדובר במזבח העולה ותמהו על פירושו זה.

משכן בגדי כהונה

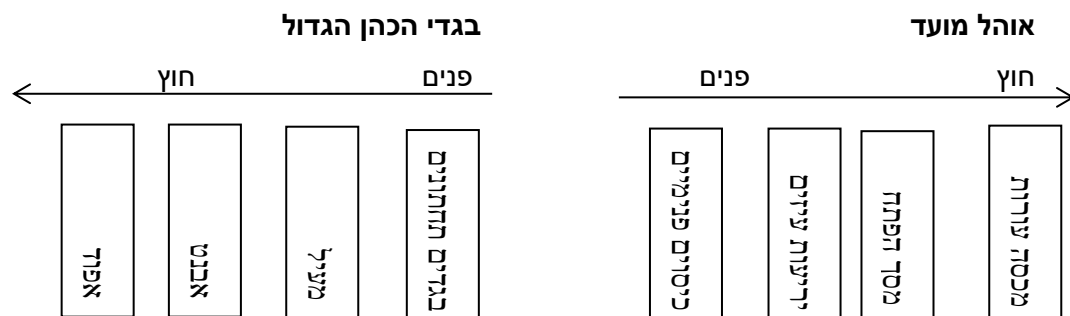
הציר האנכי במשכן:	מערב - מזרח, כאשר במערב ניצב הארון ובמזרח מזבח הקטורת.
הציר האנכי בבגדי אהרן:	לב - ראש, כאשר בלב נמצא החשן ובראש ציץ הזהב
הציר האפקי במשכן:	דרום - צפון, הכרובים עומדים זה מקצה מזה וזה מקצה מזה.
הציר האופקי בבגדי אהרן:	ימין – שמאל, שמיוצגים על ידי שתי אבני השהם.

משכן בגדי כהונה – דגם מהופך

ג. פנים וחוץ

אריגי בגדי הכהן הגדול	אריגי המשכן וכיסוייו
<p>האפוד: "ועשו את האפד זהב תכלת וארגמן תולעת שני ושש משזר מעשה חשב" (שמות כו ו)</p>	<p>הכיסוי הפנימי – האוהל: "ואת המשכן תעשה עשר יריעת שש משזר ותכלת וארגמן ותלעת שני כרבים מעשה חשב תעשה אתם" (שמות כו א)</p> <p>פרוכת: "ועשית פרוכת תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה חושב יעשה אותה כרבים" (שמות כו לא)</p>
<p>האבנט: "ואת האבנט שש משזר ותכלת וארגמן ותולעת שני מעשה רקם כאשר צוה ה' את משה" (שמות לו ט כט)</p>	<p>מסך פתח החצר: "ועשית מסך לפתח האהל תכלת וארגמן ותולעת שני ושש משזר מעשה רקם" (שמות לו לו)</p>

מכסה ומכנסיים

(יד) ועשית מכסה לאהל ערת אילים מאדמים ומכסה ערת תחשים מלמעלה: (שמות כו)

אבן עזרא על שמות פרק כו פסוק יד:

(יד) ועשית - מכסה על מכסה. בעבור הגשם

(מב) ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה ממתנים ועד ירכים יהיו:

(מג) יהיו על אהרן ועל בניו בבאם אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח לשרת בקדש ולא ישאו עון

ומתו חקת עולם לו ולזרעו אחריו: (שמות כח)

ראינו שמבחינה תפקודית, גם הבגדים התחתונים וגם מכסה העורות משמשים להרחקה טכנית של הפרעות חיצוניות.

כיסוי הכלים

- (ה) ובא אהרן ובניו בנסע המחנה והורדו את פרקת המסך וכסו בה את ארן העדות:
 (ו) ונתנו עליו כסוי עור תחש ופרשו בגד כליל תכלת מלמעלה ושמו בדיו:
 (ז) ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת ונתנו עליו את הקערת ואת הכפת ואת המנקה ואת קשות הנסך ולקחם התמיד עליו יהיה:
 (ח) ופרשו עליהם בגד תולעת שני וכסו אתו במכסה עור תחש ושמו את בדיו:
 (ט) ולקחו בגד תכלת וכסו את מנרת המאזר ואת נרתיה ואת מלקחיה ואת מחתתיה ואת כל כלי שמנה אשר ישרתו לה בהם:
 (י) ונתנו אתה ואת כל כליה אל מכסה עור תחש ונתנו על המוט:
 (יא) ועל מזבח הזהב יפרשו בגד תכלת וכסו אתו במכסה עור תחש ושמו את בדיו:
 (יב) ולקחו את כל כלי השרת אשר ישרתו בהם בקדש ונתנו אל בגד תכלת וכסו אותם במכסה עור תחש ונתנו על המוט:
 (יג) ודשנו את המזבח ופרשו עליו בגד ארגמן:
 (יד) ונתנו עליו את כל כליו אשר ישרתו עליו בהם את המחבת את המזלגת ואת היעים ואת המזרקות כל כלי המזבח ופרשו עליו כסוי עור תחש ושמו בדיו: (במדבר ד)